

Akıllı Kütüphanelere Dönüşüm: Yapay Zekâ ile Verimlilik, Sorumluluk ve Stratejik Dönüşüm

Waleed Abdi - Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Beyza Nur Ersoy - Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

1

Giriş ve Amaç

Geleneksel kütüphane otomasyon sistemleri (ILS), sabit yapıları nedeniyle günümüzün değişen bilgi ihtiyaçlarına yeterince hızlı uyum sağlayamamaktadır. Yapay zekâ ise (NLP, ML ve Derin Öğrenme) kullanıcı verilerini analiz ederek daha etkili arama ve kişiye özel hizmetler sunmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, yapay zekânın kütüphanelerdeki iş süreçlerine, hizmet kalitesine ve kullanıcı memnuniyetine etkisini incelemektir.

2

"Yapay Zekâ Kütüphanecinin Yerini Alabilir mi?"

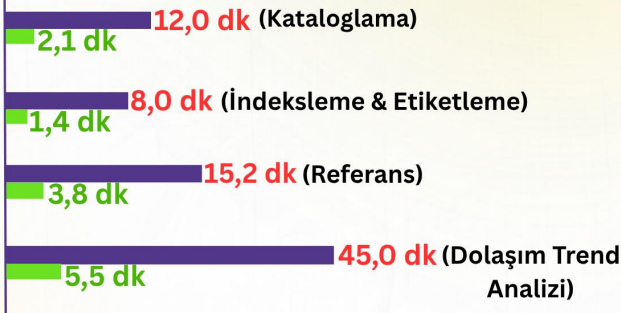
Temel Soru: Gelişmiş yapay zekâ ve tarama araçları, literatür tarama ve bilgi sentezleme süreçlerinde kütüphanecilerin yerini alabilir mi?

Yanıt: Hayır. YZ, kütüphanecinin şeffaflık, tekrarlanabilirlik ve eleştirel değerlendirme uzmanlığının yerini alamaz; kütüphaneciyi ikame eden değil, stratejik rolünü güçlendiren bir ortaktır.

3

Operasyonel Zaman Kazanımları

"Veri Kaynağı: Dr. Smita S. Patil (2026), 120 kütüphane uzmanıyla yapılan ampirik anket bulguları."

YZ Destekli
Manuel

YZ'nin kütüphane süreçlerinde işlem sürelerini **%75,0–%87,8** oranında azalttığı görülmüştür.

4

Sorumlu Yapay Zekâ Geçiş Çerçevesi

Kullanıcı Kaygıları: 121 aktif kütüphane kullanıcısıyla yapılan araştırmada; katılımcıların %75.2'si yapay zekânın eleştirel düşünmeyi zayıflatacağından, %72.7'si ise iş gücü kaybından endişe duymaktadır. (Lachiaiah & Barat, 2026)

Üç Katmanlı Çözüm Modeli:

1-Tasarım: Etik altyapı ve koruyucu önlemler

2-Hizmet: Şeffaf ve açıklanabilir kullanıcı deneyimi

3-Yönetişim: Etik denetim ve kurumsal sorumluluk

5

Sonuç: Geleceğin Kütüphanecileri

Sinerjik İş Ortaklığı: YZ, rutin işleri üstlenerek kütüphaneciyi ikame etmez; onu daha stratejik görevlere yönlendirir.

Yeni Stratejik Rol: Geleceğin kütüphanecileri; etik denetçi, veri küratörü ve YZ okuryazarlığı lideri olarak kütüphanenin stratejik değerini güçlendirecektir.

Kaynakça

- Neamatollahi, Z., & Danesh, F. (2026). AI-driven personalization in library and information services
Park, S. G. (2026). AI and systematic reviews: Can AI tools replace librarians in the systematic search process?
Lachiaiah, B., & Hajdu Barat, A. (2026). Awareness, usage, and perceptions of artificial intelligence among public library users
Patil, S. S. (2026). Library automation with AI: An analytical study